

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАН“
виносить: в Австрії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границею:
на цілий рік: зі щоденною ви-
силкою 7 долярів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до-
лярів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 долярів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 стотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Кonto почт. щадницї ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-сусільний днівник.

„Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милості і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска“. — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Політичне і парламентарне положене в Угорщині.

(X) Недавно, як ми звіщали, послідували в Угорщині зміна міністерства, др. Лукач обняв керму правительства намісць грецької. Геддерваря, відбула ся отже зміна осіб, однак положене політичне і парламентарне не змінилось. З програмовою заявою міністра-предсідника д-ра Лукача, виголошеною 29. цвітня в соймі, виходить, що правительство держить ся тої самої системи, котра в Угорщині безнастанно викликувала важні пересиленя, а др. Лукач не сказав в ній нічого нового.

Справедливим бігуном, около, котрого в Угорщині повинно тепер все обертати ся, на коли має там послідувати дійсна поправа, есть виборча реформа і тому можна було сподівати ся, що др. Лукач не обмежить ся до повторювання сказаного вже про свою справу его попередниками, котрі не думали широ про полагоду сеї справи. Др. Лукач знов зазначив засаду, що через розширене виборчого права не має бути нарушений „історичний характер“ і „національна єдність“ угорської держави.

В Угорщині уважають себе Мадари „політичною нацією“, котра єдино має право представляти угорську державу, коли тимчасом в дійсності угорська держава не є одною з цілою народною державою (Nationalstaat), але державою народностей (Nationalitätenstaat) і поки справедливою реформою виборчою не буде усунена кривда заподіяна всім немадарським народностям, не можна нам сподівати ся дійсної поправи відносин і їх тривалого уладження.

Розвязка „угорського питання“ є такою самою невідкладною конечністю, як мирне уладжене взаємин між Німцями а Чехами в Чехах, між Поляками і Русинами в Галичині. Станувши однак на такім становищі, як его попередники, др. Лукач не висловив ся також

ясно про виїмковий стан в Хортиї і самовільне пановане правителственного комісара Кува.

Таке становище міністра-предсідника д-ра Лукача спричинило, що він зустрінувся з тими самими перепонами в соймі, що його попередники і тепер приневолених розпочати знов боротьбу з мадарськими верховладниками.

Дні 5. мая покористував ся др. Лукач зборами правителственного „сторонництва праці“, котрі мали попрощати ся з дотеперішим провідником грецької. Куеном і при сї нагоді як новий провідник виголосив промову великою важнію і знаменну для дальншого розвитку угорського пересилена. Перед тим виголосив др. Лукач програмову промову в соймі, відтак переговорював з опозицією, а настанку виступив посеред правит. сторонництва якою провідник.

Коли змагання грецької Куена до переведення військової реформи з підмогою переговорів з Кошутівцями показали ся безуспішними, вступив др. Лукач на іншу дорогу, котра би його довела до тої самої цілі, і розпочав переговори з Юстівцями, щоби усунути обструкцію в соймі. Тим розпочав новий міністер-президент свою діяльність. Він переговорював з Юстом в справі виборчої реформи і в промові виголосін в соймі подав голову основу виборчої реформи, котра не відбігає зовсім від заяв в сї справі его попередників, як ми в горі зазначили. До того однак потребув він помочи головно свого сторонництва праці.

Промова д-ра Лукача в сторонництві праці мала отже розкрити его гадки що до виглядів его мирних переговорів з опозицією і тому вижидано її з великим напруженем.

Др. Лукач виголосив дні 5. с. м. в сторонництві праці справедливою бовзю промову. Коли бін мав вигляди довести до порозуміння із сторонництвом Юста, або коли бін вже доходив до порозуміння, тоді не виступав бін др. Лукач з такою промовою. Він вправді на кінці промови зазначив, що не тратить ще

надїї на порозуміння, однак перед тим розводив ся великою широкою і то в яскравих і різких висловах проти обструкції і заповів боротьбу з нею. Др. Лукач зазначив, що поступоване обструкції є революційне і терористичне і що се приневолює також симову більшість до тероризму, бо сторонництво праці не буде вагало ся ніяких способів, щоби зломити обструкцію і завести лад в соймі.

Ся різка промова міністра-предсідника відбила ся голосним гомоном в сторонництві праці. Коли бін др. Лукач мав був певну надію на мирне порозуміння з Юстівцями, був би інакше промовляв, а ся різка, боева промова став певним доказом, що переговори з Юстом стрічають великі перепони і тому міністер-предсідник вважав ся конечною вказати на бовзю готовість сторонництва праці. Він хотів зазначити, що в провідником великого і сильного сторонництва, котре готове під його проводом станути до бою з обструкцією і сю готовість бажав він поставити перед очи опозиції. Переговори з Юстом тривають даліше і др. Лукач заявив, що виробляє новий вачерк виборчої реформи а на його основі буде дальнше пересправляти з опозицією.

Йосиф II. чи Ян Казимир?

(З нагоди святковання жимої 250-літньої річниці встановлення львівського університету).

(Дальше).

3. Становище польської сусільности XVIII. ст. супроти академії Яна Казимира і єї упадок.

З початком XVIII. ст. відновила ся боротьба проти Єзуїтів і їх колегії у Львові. Коли Єзуїти зачали її розширяти, закупивши кілька сусідніх домів, Краківська Академія постарала ся у короля Августа II. 1706. р. о інгібіційний рескрипт, котрим заборонено єзуїтським школам надавати академічні степені і відновлювати

покінчені вже спори о ерекцію Львівської Академії.

Але Єзуїти тим не зразили ся і по довгих заходах 1758. р. вийшов з королівської канцелярії такий дипльом:

„My August III., opierając się na dekrecie sądów naszych zadwornych we wtorek b. r. 1758. z kontrawersyjnym wynikiem, i dowiedziały się z załączonego do aktów przywileju koekwacyi wspomnianego uniwersytetu lwowskiego Tow. Jez. z Akademią krakowską, uważałyśmy za rzeczą słuszną tenże przywilej jej zatwierdzić, tak żeby ten uniwersytet lwowski temi samemi prawami i przywilejami wszystkimi cieszył się, jakimi prawami i przywilejami na mocy konstytucyj królestwa 1635 albo w innym razie danej cieszy się akademiam krakowską“ (Załęski III. 2. st. 803).

Слідуючого року 1759. папа Климентий XIII. уділив булею „Cunctis ubique patiente“ апостольської апробати Львівській Академії Єзуїтів.

Се доло почин до завзятої боротьби зі сторони Краківської Академії. Хоч заходами патронів сеї академії і Піарів видав король декрет інгібіційний проти Єзуїтів „żeby podczas trwania procesu nie ważyły się uniwersytetu otwierać i promować kogokolwiek do stopni akademickich“, рішили Єзуїти обходити 11. грудня 1759. р. съвято поновного отворення академії і надати при тій нагоді деяким ученикам академічні степені. Поет Франц Карпінський, що тодіж одержав докторський степень, описав нам таку сцену. В часі процесії в костелі прислані з Замостя академік Янкевич запротестував проти акту промоції. „Jeuwići strwożeni i zagniewani w rozruchu niezmiernym, akademik protestującego się z kościoła w utracić kazał, a ja (Karpinski) pewniejszej się rzeczy chwytając, berłem mojem w głowę go uderzywszy, dobrze przygubusz ylem, drugi zaś kolega mój, nowy doktor także filozofii, już go był zeb za haczył, i byłoby może co

Лев Толстой.

Виправа.

(Дальше).

V.

О семій вечором, покриті порохом і почути, ми вішли в браму кріпости Н. Н. Сонце заходило і кидало скіні, рожеві лучи на мальовничі батерії і городи, що окружали кріпость, на засіяні, жовтючі поля і на білі хмарі, що нагромаджені довкола східних гір і немовби наслідуючи їх,творили дивний, гарний ланцуз. Молоді півмісяць немов прозора хмаринка маячів на овіді. В авлі¹), розложені коло брами на однім з дахів ліплянок, татарин скликував вірующих на молитву; жовтівська пісня, виспівана з молодих грудей з новою силою і енергією плила в даль... Від почивши і покріпивши ся трохи, я удав ся до знайомого мені адютанта з просьбою, щоб побговорив про мій намір з генералом. На дорозі в передмістя, де я станув кватирою, я спостеріг, як тут зовсім не надіяв ся. Елегантна каритка, з якої виглядав модний капелюх і виривали ся звуки французької мови, пролетіла обіч мене. Крізь отворені вікна кватирі коменданта залитала ария якоїсь „Лізенки“ або „Катенки-польки“, вигривана на ліхмі, розвстріяні фортечні. В кантині, коло якої я переходив, сиділо кількох писарів з паперосками в зубах, при чарках горівки і я

чув, як один з них говорив до другого: „пепрещаю дуже... що тичить ся політики, то Марія Григорівна у нас перша дама“.. Згорблений жид, в вітертім халаті, з хоробливим лицем волік пискалью, попсовану катаринку і ціле передмістя гомоніло фіналом з „Люсії“: Дві жінки, шумлячи гальками, в шовкових на голові хусточках і з яскравими парасольками в руках пройшли попри мене з іскравими парасольками в руках по хіднику в дошок. Дві панни, одна в рожевій, друга в синій сукні, з відкритими головами стояли на ганку маленького дімка і заносили ся від вимушеною, тоненькою сьміху, з очевидною охотою звернути на себе увагу.

Офіцери в нових мундурах, білих руканичках і бліскучих шліфах парадували по улицях і бульварі. — Я найшов свого знайомого на партері генеральского дому. Я на силу вспів висказати ему мое бажане і одержати від нього запевнене, що се даст ся зробити, як коло вікна, при яким ми сиділи, перелетіла каритка, яку я вже перед тим бачив. З каритки висів високий, гарно збудований мужчина в мундурі піхоти з майорськими шліфами і пішов до генерала.

— Ah, ne gívájte ся, прошу — сказав адютант, встаючи з місця — я конечно мущу повідомити генерала.

— Хто ж се прихав? — запитав я.

— Графиня — відповів і запинаючи мундур, побіг на гору.

По кількох хвилях на ганок вийшов не високий, але дуже пристійний мужчина в мундурі без шліфів, з білим хрестом коло пентельки. За ним йшов майор, адютант і ще якіхсь двох офіцерів. В голосі, в ході, в руках генерала являвся чоловік съвідомий своєї високої вартості.

— Bon soir, madame la comtesse²) — сказав, подаючи руку крізь вікно каритки. Ручка, в м'ягкій рукавичці стиснула его руку і гарне, усміхнене лице в жовтім капелюсі показало ся у вікні каритки. З цілої розмови, яка тривала кілька хвиль, я почув лише переходячи мимо, як генерал говорив з усміхом:

— Vous savez, que l'ai fait voen de combattre les infidèles prenez donc garde de le devenir³).

В каритці роздав ся съміх.

— Adieu donc, cher général.

— Non, à revoir — сказав генерал входячи на ступіні ходів — n'oubliez pas, que je m'inote pour la soire'e du demain⁴.

Каритка полетіла дальше.

„Ось єще чоловік, думав я, вертаючи до дому, який мав всю, за чим гонять Росіяни: рангу, багацтво, значіння і чоловік сей в переддень битви, яка одному тільки Богові відомо як скінчиться ся, жартув з гарною жінкою і обіцює пiti у неї гербату на другий день, зовсім так само, якби стрінув ся з нею на балю.

У того самого адютанта, я пізнав чоловіка, який єще більше здивував мене. Молодий офіцір К., який визнавав ся майже жіночою лагідністю і боязливістю, пришов до адютанта, щоб вилити перед ним свою злість і обурені на людій, які немовби інтригували проти нього, щоб усунути его від участі в слідуючій виправі. Говорив, що подібне поступоване є негідним, нетовариским, що він сього ніколи не забуде і т. д. Вираз его лінця, якому я уважно приглядав ся і звук его голосу, котрому я прислухував ся, переконали мене, що він зовсім не удавав, що був дійсно глубоко обурений і засумованим тим, що не позволили ему піти стріляти до Черкесів і бути виставленим на їх стріли. Був сим так загріжений, як дитина, яку стрінула незаслужена кара... Я зовсім вже нічого не разумів.

VI.

О десятій вечором військо мало вирушити. О пів до девятої я сів на коня і поїхав до генерала; а що здається ся і він і его адютант мусіли мати богато роботи, тож я залишився на улиці, привязав коня до паркану і усів на присі, наміряючи дігнати генерала, скоро лише виїде.

Українців. Бо чи ж український університет справді такий небезпечний для польськості Львова? Чи з приходом українських студентів з Росії грозить (!) зукраїнізовані Львова? Чи 2000 польських студентів в Парижі польонізув є? Або вкінці, чи поверх міліонів жаргонових жіздів з людеїзув Нью-Йорк?

Противно — серед французької культури Поляки стають Французаами, а жиди в Новій Йорку американізують ся.

Коротко кажучи: Українську справу та її основане українського університету не можна міріти галицькими обрахунками, лише треба їх розглянути з історичної перспективи, руководячись думкою, що Москаль більший ворог, чим Українець.

Стільки „Przegląd“.

Як дивно відбиває сей виїмковий голос від вереску загорільців майже всіх польських таборів! Правда — „Przegląd“ руководить ся зглідами на користь для польської справи — та котрий впрочім народ не дивить ся передвісм на власну користь, але — будь що будь — бере справу холодніше і розглядає її на дальшу мету.

— Шкільне віче в Стрию. Дня 2. мая відбулося заходом страйкової повітової організації руські шкільне віче в „Народнім Домі“ в Стрию. Про народне і середнє шкільництво реферував канд. адв. Нушевский, а про справу укр. університету адв. др. Е. Калитовский, який поставив отсі резолюції: 1) в справі знесення законів, недопускаючих до основування в східній Галичині чисто руских учительських семінарій і український гімназій без ухвали краєвого сойму; 2) в справі поділу краєвої Ради шкільної на руску і польську; 3) переворення утраквістичних паралельок в Бережанах і Стрию на українські гімназії; 4) удержання всіх руских приватних гімназій; 5) домагання в справі основання самостійного українського університету у Львові. Резолюції ухвалено.

— Про польських студентів на правничім відділі львівського університету заговорило досадно Slowo polskie з нагоди задуманої будови дому для тих студентів. Всепольський орган признає, що на близко 3.000 студентів права у Львові є 2.000 Поляків, але аж 1179 зоміж них не здає іспитів в прислані речинці, називаючи їх „спрійністю“ зі студіями та іспитами. Більшість з них марнує ся і пропадає. Тимчасом — жалув ся Sl. р. — державні посади обсаджують ся не-Поляками. Очевидно — розподілківаними молодіжі не може займати ся науковою. А хто відриває її від науки і пре до політиковання — про се знає найліпше сей всепольський орган.

— Віднова „Рускої Бесіди“ у Львові. На надзвич. заг. зборах „Р. Б.“ дня 1. мая вибрано головою тов-а адв. д-ра Ярослава Олесницького, а секретарем інж. Володимира Шухевича на місце тих, що зрекли ся сих урядів. На зборах обговорювано також відносини, серед яких повинно розвивати ся таке касинове тов-о, як „Руска Бесіда“, та подавано нові проекти, як оживити товариство і заінтересувати ним ширші круги львівської рускої інтер'єнції.

— Кн. Юрий сербський у Львові. Недавно пе реїдав через Львів поспішним поїздом бувши наступник сербського престола, кн. Юрий. У Львові висів він з вагона і проходжував ся в спортом строю „incognito“ по пероні. Від'їхав прямо до Підволочиськ.

— Іспит зрілості для аптекарів. Сами дніми вийде на Угорщині міністерський розпорядок, що на фармацевтичні студії будуть моголи лише ті вступити, які викажуть ся съвідоцтвом зрілості середніх шкіл з латинським язиком обовязковим. В часі аптекарської служби будуть вимагати двох літ практики, трех літ університетських студій і трех літ практики по дипломовим іспитам до осягнення самодільності. Розпоряджене стає важливим з днем 1. вересня. До сего дня вистарчить ще 6 кл. гімн. Також і в Австрії хотять таке завести; однак рішаючі круги хотять вперед пересвідчити ся про висліди сеї зміни на Угорщині.

— Утеча опришки Бялоня, про яку ми вчера згадували, представляє ся в подробицях ось як: Утечу з вязниці обдумав Бялонь хитро і так само съміло єї доконав. В казні перевільував в якийсь спосіб кайдани, які носив постійно на ногах, звязав їх відтак шнурком, щоби не доглянути сего дозорці і вийшов на вчачий прохід на вязничне подвір'я. А був він в добірнім товаристві. Разом з ним проходжував ся убийник Тодта, Сикула і небез-

печні злочинці, якийсь Янчар і Клімкевич. Бялонь, розглянувшись в терені подвір'я, коли дозорці віддалили ся, перервав шнурок, яким були звязані кайдани, знав чоботи, виліз на дерево, відбив ся від галузі, дістав ся на мур і скочив на другу сторону. Того самого щастя хотів спробувати вязень Сикула, однак не маючи такої сили і вправи як Бялонь, упав з муру і потовк ся. В вязниці зробив ся рух. Кількох дозорців, поліціянти а за ними товна публики пустили ся в погоню за утікачем. Бялонь утікав улицями Панською і Кохановського а в ул. Кампіяна десь пропав. Очевидно скрив ся до котрої брами, а відтак пустив ся городами в сторону лісів на Погулянці. Ту чуючи ся на разі безпечним, гостановив позбути ся кайданів і арештантського одягу. Щоби сего доконати, мусів зблизити ся до людей і то его згубило. Робітники з цегольні гіпотечного Банку, побачивши чоловіка в кайданах і арештантським строю, додали ся від разу, що мають перед собою утікаючого вязня, придергали его, розоружили і дали знати поліції. Аж на сиївські рогачі дівідали ся робітники, хто попав в їх руки. Повідомлене поліція мала вже зовсім легку задачу до сповнення. Вислано кількох агентів і кільканайзть поліціянтів, які з трудом відстали вязня назад до вязниці, а потім до вязничого шпиталя.

— Огій. В місточку Войнилові коло Галича вибух дня 2. с. м. огонь в хаті одного жида і загрожував цілій дільниці. На щастя пожарному стягови місцевого „Сокола“ вдало ся огонь здавити і охоронити тисячі людського майна.

— Страйки. З Тернополя доносять, що там застрайкували вчера мулірі, теслі і каменярі в числі коло 200. Вперед зібрали ся всі вльо-кали організації, ухвалили там ряд жадань, які відтак вручили в меморіалі радникові намісництва старості Ноелеві. Они жадають підвищення плати і недопущення до праці чужих робітників, о скільки місцеві не мають заняття. Если котре з їх жадань не буде сповнене, не вертають до праці. В кількох місцях змусили страйків працюючих робітників до поліщення праці.

— Посол на літаку. Члени австрійської делегації звідкували після онодішного першого засідання військово-летнічого поле і летнічі уладження в Вінер-Найштадт. З делегатами був також посол до парламенту Фресль, як член військової парламентарної комісії. Пос. Фресль відбув навіть лет на літаку, який тривав 25 мінут. Про свої враження під час лету сповідав він віденським дневникарям ось як: Я попросив ротмайстра, Умлявфа, щоби позволив мені взяти участь, в леті, на що сей радо згодився. Я скоро почав ладити ся до лету і убрал ся в летнічий одяг. Мої знакомі, коли дізналися про мій намір, дуже здивували ся. Що правда на перший вид літака огорнув мене трохи страх. Я був би тоді дуже вдячний, если би якось пригода була спинила мою ізду. Однак я вже не міг цофнуть ся. Поручник Стогандль поучив мене і я всів на призначенні місци в літаку. Літак почав порушувати ся, при чим мій страх збільшив ся. Нарах почав літак нагло вносити ся в гору. Мене огортає великий страх, то знова задержується я холодну кров, та подивляє незвичайну справність прилада, що так слухає кожного руху керманича.

Чрез цілій час ізди не прийшло мені навіть на гадку, промовити слово до него. Оліва з мотора розприскається на всі сторони, так що по хвилі був я весь нею пересяклій. Поручник Стогандль хоче показати делегатам гарний лет і нагло літак хилити ся передом в долину і летити скоро на землю. Висівши, промовив я до себе: „Хвалити Господа“. На питанні дневника, чи відважив би ся ще раз літати, відповів Фресль: „Розуміє ся. Можу съміло сказати, що більша від страху є приемність, яку відчуває ся під час лету.“

— Чий сніг? Фінансова секція у Львові звімала ся дуже оригінальною справою. Др. Мошкович, властитель камениці при ул. Академічні ч. 28. вівідіклик до секції против заплати 9-91 К за вивіз снігу. Др. Мошкович упер ся, що то не був его сніг, лише громадський, а заклад до чищення міста каже, що се був сніг д-ра Мошковича, бо упав на улицю з даху его камениці. По довгих спорах в секції відіслано сю справу до рішення магістрату, в цілі переслухання поданих д-ром Мошковичем съвідків.

— Ратункове тов-о у Львові видало звіт єщеслаївих випадків в місяці цвітні. Всіх

випадків було 941. З сего числа ратовано 528 мужчин, 241 женщин і 172 дітей. Вночі визвано поготову 190, а в день 751 разів. Хірургічних зафікторень і дрібніших операцій було 594, зломані кости було 22, звихнень 31. Наглих случаїв занедужання на улицях міста було 183, самоубийчих замахів 11, загорія 7, переїхань 9 і покусання собаками 8. Службу сповняло без перерви 14 лікарів і 5 санітарних послухачів.

— Скаженина у собак ширить ся у Львові. Досі стверджено 8 случаїв покусання людей.

— Загорів на рос. міністра просвіти. Поліція в Петербурзі впала на слід організації, яка приготувала замах на міністра просвіти. Іменно в одній дорожці найдено на пів живу студентку, а при ній лист, який ствердив, що ся студентка воліла отрутити ся, чим виконати замах на одного з міністрів. Зовсім певно, що розходило ся ту про міністра просвіти, іменно через останні поліціяні зарядження єго що до студентів. Ту студентку відставлено до вязничого шпиталя. Ім її держать в тайні. На основі найдених доказів арештовано 6 студентів, які належали до сего заговору.

— Хто уживає товарів з маркою Р. Т. П., причинає ся до піднесення поваги Товариства і піднімає жертву фабриканта на рідну школу.

— Львівські сенсації. Як показало ся, недавно арештований адвокат Савільський сповнів межи іншими також обмани на шкоду гр. Лосьової і п. О. Орловського. Радна палата, до якої вінє др. Савільський відклик що до слідчого арешту, затвердила слідчий арешт.

— Пригода з замкненими дверми. В осередній банку військових шадничих кас в Празі показував один з висших урядників банку гостям відділ скріток. Виходачі з відділу забув, що там працює двох урядників і замкнув двері. Воравді він зараз замітив похибку, однак даремні були єго заходи отворити двері. Навіть завіваний місцевий механік, які по-кліканий телеграфічно з Берліна механік-спеціаліст не могли двері відкрити. Аж по 13 годинах отворено двері; як виявило ся, пукла спружина внаслідок нагального замкнення дверей. Урядникам, що були в середині, подавано поживу через гумову рурку.

Оповістки.

— За упокій душі бл. п. Володимира Барвіньского, конціпіста намісництва, відбудеться помин, богослужене в четвер дні 9. мая о год. 8-їй в церкві ОО. Василіян (в ул. Жовківській), на котре запрошують родину.

— 3 Товариства ім. Петра Могили у Львові. Сего четверга 9. с. м. відбудеться практична лекція д-ра І. Свенціцкого (Старо-руське галицьке церковне мальстрво) в церкві св. Пятниць (на Жовківськім). Точка збору: год. 3:45 по полуночі в „Рускій Бесіді“ (Ринок ч. 10. I. поверх) або год. 4:10 коло згаданої церкви. Оплата по 10 сот. від особи.

— Концерт у Львові. На ювілейний дар Івана Франка відбудеться ся дня 14. с. м. в великий салі львівської Фільгармонії концерт „Бандурист“ при ласкавій співучасні Впп. Анни Крушельницької в Медиолану, О. Бірекої, Е. Перфецького і Т. Шухевича. Програма: 1. Herold: Овертура з оп. „Zampa“ відіграс оркестра 45. п. п. 2. I. Франко: „Осінній вітер“, „Земле моя“ і „Важке ярмо мое“ — декламація, виголосить С. Чарнецький. 3. Шуберт: „Туга“ відспіває хор „Бандурист“. 4. a) Verdi: Ария з оп. „Forza del Destino“, b) Лисенко: „Ой по горі ромен цвите“, в) Martucci: „Canzone“ — відспіває п. А. Крушельницька. 5. S. Liapunow: „Rapsodie sur des thèmes de l'Oukraine“ — форт. сольо п. Т. Шухевича в супроводі оркестри. 6. a) Чернявський-Стеценко: „До пісні“, б) Шевченко-Лисенко: „Ой діброво темний гаю“ в супроводі форт. відспіває хор міш. „Бояна“. 7. E. Grieg: Соната C-moll: Allegro molte ed appassionato, allegro espressivo alla Romanza, allegro animato — відіграють п. Е. Перфецький (скрипка) і О. Бірека (форт.). 8. G. Puccini: Ария з оп. „Manon Lescaut“, б) Лисенко: Коли настав чудовий май“, в) Denza: „Lasciali dir, tò m'am“ — відспіває п. А. Крушельницька. 9. Bruch: „Похід Норманів“ — відспіває муж. хор „Бандурист“ в супроводі військової оркестри.

— Будапешт (ТКБ). На вчерашнім засіданні сеймі промовляв в дальшій дискусії над працітельством програму пос. Mihai (Румун) і обстоював виборчу реформу в дусі піршого права голосування. Після Попович і Пеячевич заявили то само в імені хорватських послів. П. Попович критикував остро заряджені працітельственного комісаря Кубая і конфіскаційну практику в Хорватії.

— Париж. Проф. Мечников подав вчера до відома академії, що він викрив новий середник проти тифу.

— Царгород (ТКБ). Вчера не оголосило працітельство віко нової телеграми з острова Родос. Вечірні часописи доносять, що намісник з острова Родос буде міг отримати війська, які цофнути ся в гори. Турецькі війська будуть вести під'яздову війну і в добре заміщені в харч і амуніцію на одні рік. Як доносять часописи, турецьке працітельство рішило видати італійських нотаблів зі Смирни.

— Новий Йорк (ТКБ). З Мексика телеграфує: Польковник союзних війск доносила, що страчено 600 повстанців.

К, чч. 57—104 по 80 с, чч. 1

Літочка села Несторівці (в Зборівщині).

Написав о. Іллієт Барвінський
б. приходник цього села.

(Конець).

Достаточно було мати тільки сильну волю. А що та була у Комарницького, отже робив слідуючим способом: Казав своїм підданим не йшло в Несторовець, але і з околиць сіл Білковець, Богданівка, Сервир і Яцковець налупати і навозити каменя, котрого тут є всхода подостатком, а деревя матеріялового дубового і соснового направадити з своїх лісів не конче аж з під Золочова, але може з самих Несторовець, де без сумніву знаходила ся і сосна, як то назване тутешніх піль „під сосновами“ до піні задержане вказує. А що на тутешніх ґрунтах знаходить ся глина добірна і камінь вапнистий, заложив цегольню і вапнярку в місці, а так мав і свою цеглу і свою вапно, не видавши на то і крейцаря. На конець спровадив зі свого дідичного міста Золочева мулярів, теслів і інших майстрів, котрих запевно громада годувала, а він для них найбільше хиба тілько з своєї горальні додав горішки. Гонти запевно також ніде не купував на стороні, але їх мав з своїх лісів, де запевно і без того все на продаж виробляли. Так стала фабрика, а ціле діло могло бути і до двох літ готове. Будовничого, котрий зробив плян церкви і провадив цілу будову, мусів уже сам заплатити, і той заслужив на свою нагороду, бо дійсно і плян є геніальний і ціла структура оказала і красна. Оден тілько є в ній брак, що був дав мур як спідній, цілої церкви, так і верхній бані хотіть о пів сліжна висший, через що вікна були би висші, а так до великої будинку відповідніші, і для ока вкусніші. Друга хиба походяча вже від теслі, що ставив на дверкі року 1856 новий верх, коли була згоріла, є та, що верхня ко пуль на бані поставлена в своєму обемі, повинна бути обширніша, через що обширності бані відповідала би лішче. Впрочому будинок в своїй цілості є величавий, а навіть і на нищі поступові часи і образовані смаки по-диву достойній, якого ані в поблизу, ані в знатніших містах не видати. За то в середині нічого нема. Підлога всюди з дощок дубових, а ціле внутренне устройство складається з двох нужденних олтарів, головного і іконою Різдва Христового і бічного съв. Луки без іконостасу. З апаратури, наставши до Несторовець, застав я всого пару старих і пару новіших фелоників, по німецькому вкусу фраковано і обтисло зробленіх. З цінних річей знаходить ся: Хрест напрестольний срібний, дар Луки гр. Комарницького, дві чащі срібні, одна менша, друга більша, Евангеліє в сріблі оковане в оправу дуже давною і споневіраною, монстранція мосяжнева велика, всенощниця в хінського срібла і съвінчик з дерева різаний повзулочений 12 рамений, на середині церкви завішений, також уже споневіраний. По лівій стороні від входу висить образ ктитора церкви Луки гр. Комарницького. З надвору в церкви різаними штахетами обведена.

Цвинтар погребальний знаходить ся зараз за будинками плебаніяльними. Давнішого нема. Памятників на нім нема військ з давніх часів. Не знати навіть, де знаходить ся гроби померших тутешніх душпастирів. З памятників з новіших часів є на гробі Луки гр. Комарницької зелінний хрест на камяній підставі, також кілька памятників камяніх на гробах декотрих Несторівських господарів. В горішній стороні цвинтаря знаходить ся мурований гріб без памятника, просторо штахетами окружений. Ванди, жени тутешніх власників Андрея Мазаракого, помершої р. 1857. Цю цвинтар є давній, съвідчать дерева на нім ростучі, іменно груші вже відвіні і дуплаві, а передовсім величезна тополя незвичайної висоти. О парусот кроків на північ від цвинтаря погребального є сліди з цвинтарика, де погребано в році 1831 на холеру померших, котра то хоробра тоді перший раз до нашого краю завитала і забирала численні жертви.

Несторівська школа, єї засновання, ріжні фази і учитель.

Перед 1848 роком не було в нашім краю школі по селах. Були вправді розпоряджені як съвітських властей, так і духовних, щоби в кож-

дім приході були так звані парафіяльні школи, в яких би діяк читати і писати по руски і церковного співу, але такі школи заведені були тільки по місточках і де веде по більших засібніших селах. Взагалі була тілько власна добра воля і власна охота діяка, коли для своєї помочі до церкви вивчив одного або другого хлопця читати і писати. При тім всім до Консисторій, котрі мали головний і верховний надвір над такими школами, робили декани, маючи титул окружних інспекторів шкіл, шумні вкази на величезних формуларях обовязаних і ходячих до школи дітей, так, що чужосторонець або і тушеній країн з тою урядовою штуктою не обізнаним міг гадати, що по селах школи не образовані Бог знає на як високім стоять степені.

Доперва по р. 1848 коли сельський народ через знесене панщини був усамовленій і до нового життя побуджений, почали ся основувати по селах школи. Первим і найголовнішим мотором до того було духовенство, котре від давна посідало повне довіре народу, і котре проте предводило у всіх єго потребах і справах. А що Тернопільський округ має зо всіх найбільше населення, проте від того округа зробився початок заведення шкіл. Духовенство, найшовши там ще зі сторони власти політичної сильне поперте, при помочі тодішнього тернопільського комісаря циркулярного Ондерека, протягом років 1848 і 49. позаводило у всіх місцевостях більших школи так звані тривіальні, з осібними добре дотованими учителями, а в менших школи пафіяльні. В тих школах після тодішнього плаву наукового було з класи і в них учено кромі реїрії, по руски, польські і німецькі читати і писати, далішче початкової граматики і рахунків. Примусу шкільного, с. є обовязку посилати діти до школи тоді ще не було. Все залежало від доброї волі родичів або членів громади, як також і то, чи они хотіли у себе школу завести і відівтну дотацію для учителя системізувати. А однак помимо того за доброхотним наклоненем зі сторони духовенства, і найбідніші громади позапроваджали у себе школи. Таким чином і Несторівці пішли за других сіл приміром (*). В році 1859 за душтаровництва Гіроніма Левицького системізували у себе парохіальну школу і визначили для учителя, котрий мав заразом обовязок повнити службу діяка і за що уже давніші мав 2 кірпі жита і 2 кірпі ячменю і 9 зл. 45 кр., на додаток ще 17½ кірпі пашні збіжка в половині жита, а в половині ячменю і 32 зл., так, що дяк-учитель мав разом 21½ кірпі збіжка в половині жита, а в половині ячменю і 41 зл. 45 кр. грішми. До того удержання причинив ся ще місцевий душпастир двома кірпі жита, громада 4 копами околотів, а двір 10 фірами дров на опал школи. Встановлено на конець будинок шкільний з двома кімнатами, по одній стороні для дяка-учителя, а по другій для дітей до науки.

В році 1865 за душтаровництва Іларіона Михалевича заложено тривіальну школу відрубним від дяківства учителем і визначено єму після грамоти дотацію: 1) грішми щорічно 130 зл., 2) збіж 21 кірпів самого жита, 3) на сторожа або обслугу коло школи 8 зл., 4) на книжки і інші потреби научні 7 зл., 5) оден город на звичайну городину, а другий садівничий з деревами овочевими, 6) паливо то само, що при давнішій ерекції. На конець зобовязала ся громада виставити нову всім вимогам шкільним і учителеві відповідну школу.

(*). Тут додати належить, що зі сторони влади духовної було заведення шкіл і взагалі народної просвітіти неоцінені заслуги положив тодішній Схоліарх митропол. Констисторії, пізніший єпископ єпархії закордонської холмської Михайло Куземський всім на народім полі неутомимо трудящий ділател.

Ботайка на низші класи шкіл середніх. Написав Іван Верхратський. З 333 образцями в тексті. Видане друге. Ціна примірника оправленого в полотно 3 К 60 с. У Львові 1912. Продався в книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка, в книгарні Ставропігійської і книгарні Г. Сейфарта.

З публичної ліцензії, походячі нові меблі продаються по слідуючих цінах: Сецесійний креденс К 45, отомана К 26, шафи К 30, спальня К 190 італія К 140, столи К 9, уладження кавалерської кімнати К 120, плюшеві сальони К 90, магонізовани сальони К 180. Крім сего чимало образів, крісел, столів, шаф, креденсів, канап, столів, занавісів і фіранок. — **ДОРОГОВІМ** ул. Ліндго ч. 7 (бічна Коперника). Порозів з провінцією листове.

УВАГА! Наше підприємство купує і посерединичить в продажі меблів з приватних домів, в конкурсних і спадкових мас — приймаємо усю обстанову до переховання. (18—30)

Перша найбільша 25 покоїв богато заохочена

Дороговік —

Для переселенців!

Хто є в чужину, потребує конечно провідника, бо буде блукати і визискають його всіхого рода ощущені агенти.

Такий провідник для наших переселенців видав Товариство опіки над нашими емігрантами:

Руске Товариство св. Рафаїла

у Львові, ул. Коперника ч. 36.

Ціна того правдивого „Дороговіка“ 40 с. Хто замовляє 5 „Дороговіз“ нараз платить 1 К. Гроші на поодинокі Дороговізи найбільше слати з замовленням марками в листі.

Руске Товариство св. Рафаїла у Львові опікується нашими переселенцями вже від 1907 року, уділює безплатно всяких інформацій і опіки і роздає кожному безплатно

Карти поручаючі

з адресами мужів довіря по цілім съвіті, у котрих можуть наші люди жадати опіки. Товариство стоїть в звязі з Товариствами св. Рафаїла австрійським, німецьким, американським і т. д.: може отже всюди обставати заняшими людьми.

Товариство св. Рафаїла у Львові видає вже другий рік свою часопис для переселенців: Емігрант,

що коштує 1 К на рік, а членам Товариства розсilaється відомості.

Др. Богдан Барвінський:

Зізд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. мала 8° ст. 18.— Ціна 10 сot.

Жигимонт Кейстутович, великий князь Литовсько-руський. Історична монографія. Жовква 1905 8° ст. XIV+170.— Ціна 2 К.

Прешбурзький зізд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського беккоролів). Львів 1903. 8° ст. 27.— Ціна 30 с.

Zygmunt Kiejstutowicz, ksiaze starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28.— Ціна 50 с.

Історичні причини. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Русі. I. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170.— Ціна 2 К.

Bogurodzica dzewicza a історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересі історичної праці). Львів 1906. мала 8° ст. 41.— Ціна 20 с.

Історичний розвій імені українсько-руського народу. Львів 1909, мал. 8° ст. 41.— Ціна на 40 с.

Історичні причини і т. д. Львів 1909 мал. 8° ст. X+94.— Ціна 1 К 50 с.

Оповідання з рідної історії. Жовква 1911 8° ст. 190+XXVI (53 образки)+2 карти.— Ціва 2 К 20 с.

В справі підручника рідної історії для I. класи середніх шкіл. Львів 1911. мал. 8° ст. 79.— Ціна 50 с.

I. Шевченко як „атеїст“ та поет „ненависті“. II. Безіменні „герої“ і їх картина робота. (Дві відповіді клеветникам Шевченка) Львів 1910. мал. 8° ст. 16.— Ціна 10 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. мі. Шевченка у Львові, Ринок 10.

ЦЕРКОВНА ТОРГОВЛЯ

ДОСТАВА

Львів, ул. Руска 20, — Станіславів, ул. Смолки 1, Перемишль, Ринок 26.

Удержане найкращий вибір всіх церковних річей. — Злучає найлучших артистів для виготовлення іконостасів, престолів, кивотів і др. Приміс у Львові золочення часів і всяких направок.

Заднала досі загальні призначення.

366(80cc)

Поручає ся

Всесеснішому рускому Духовенству до ужитку свого і церков:

Напівник Церковний

(Ін. Полотнюк)

поручений Всесесніт. Митропол. Ординаріям.

Половина чистого доходу зі спродажі, призначена на цілі Руского Товариства педагогічного.

Ціна книжки К 3 — оправл. 4 К.

Замовлення слати до Канцелярії Руского Товариства педагогічного у Львові, Монастирського 12.

376(12)